Lieta Nr.C69354920
Lietas arhīva Nr. CA-0122-21/2
ECLI:LV:KUAT:2021:0618.C69354920.9.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Liepājā 2021.gada 18.jūnijā

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese Judīte Mauliņa
un tiesneses Astra Klaiše un Zaiga Zaiceva

izskatīja rakstveida procesā civillietu saistībā ar /pers. D/ un /pers. E/ apelācijas sūdzību par Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 15.februāra spriedumu /pers. D/ un /pers. E/ prasībā pret /pers. F/, ar trešo personu /pers. G/, par ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā.

Aprakstošā daļa

[1] 2020.gada 19.augustā (ar papildinājumiem 2020.gada 9.septembrī) prasītāji /pers. D/ un /pers. E/ cēluši tiesā prasību pret atbildētāju /pers. F/, ar trešo personu /pers. G/, lūdzot dzēst Kurzemes rajona tiesas Kalvenes pagasta zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs A/, kadastra Nr./numurs B/, 2008.gada 9.jūlija II daļas 2.iedaļas ierakstu Nr.1.1. - ķīlas tiesība un ar to saistīto atzīmi par aizliegumu, kas ierakstīta par labu /pers. F/; dzēst Kurzemes rajona tiesas Kalvenes pagasta zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs C/, kadastra Nr./numurs D/, 2008.gada 10.jūlija II daļas 2.iedaļas ierakstu Nr.1.1. - ķīlas tiesību un ar to saistīto atzīmi par aizliegumu, nostiprinot hipotēku un atzīmi, kas ierakstīta par labu /pers. F/; piedzīt no atbildētājas tiesas izdevumus (*lietas 3.-5., 31.-34.lapa*).

Prasība pamatota ar šādiem argumentiem.

[1.1] 2008.gada 4.jūlijā starp /pers. H/ (*/pers. H/*) kā aizdevēju un /pers. E/ kā aizņēmēju un /pers. D/ kā ķīlas devēju noslēgts Aizdevuma līgums ar ķīlas nodrošinājumu, ar kuru /pers. E/ izsniegts aizdevums 10 000 Ls uz diviem mēnešiem - līdz 2008.gada 4.septembrim. Kā nodrošinājums ieķīlāts nekustamais īpašums /adrese A/ pagastā, Liepājas rajonā, par ko zemesgrāmatā ierakstīta ķīlas tiesība un ar to saistītā aizlieguma atzīme.

[1.2] 2008.gada 7.jūlijā starp /pers. D/, /pers. G/ un /pers. H/ noslēgts Hipotēkas līgums, ar kuru nodrošinātas /pers. E/ saistības un /pers. D/ ieķīlāja par labu /pers. H/ nekustamo īpašumu /adrese B/, par ko zemesgrāmatā ierakstīta ķīlas tiesība un ar to saistītā aizlieguma atzīme.

[1.3] 2009.gada 8.jūlijā starp /pers. H/ un atbildētāju /pers. F/ noslēgts Cesijas līgums, ar kuru atbildētājai cedētas no Aizdevuma un Hipotēkas līguma izrietošās prasījuma tiesības pret prasītājiem. 2009.gada 16.jūlijā zemesgrāmatā grozīts ieraksts Nr.1.1., aizstājot /pers. H/ ar /pers. F/.

[1.4] 2010.gada 28.aprīlī atbildētāja /pers. E/ nosūtījusi brīdinājumu par ķīlas realizāciju, ja atlikušais parāds netiks samaksāts 10 dienu laikā no brīdinājuma izsūtīšanas dienas, t.i., līdz 2010.gada 8.maijam.

Pēc 2010.gada 10.maija atbildētāja nav vērsusies pret prasītājiem par saistību izpildi, līdz ar ko ir iestājies noilguma termiņš desmit gadi un pati saistība ir zaudējusi spēku, jo atbildētāja nav rīkojusies likumā noteiktajā termiņā. Izbeidzoties galvenajai saistībai, izbeidzas arī ķīlas tiesība.

[2] Atbildētāja paskaidrojusi, ka tiesā celto prasību neatzīst (*lietas 44.-45., 88.-89.lapa*).

2010.gada 28.augustā ierakstītā pasta sūtījumā prasītājiem nosūtīts priekšlikumus par labprātīgu ķīlas realizāciju, norādot, ka vēlas, lai parāds tiktu dzēsts. 2020.gada 6.augustā prasītājiem nosūtīts brīdinājums par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā, saistību neizpildes dēļ. Līdz ar to saistībai nav iestājies Civillikuma 1895.pantā norādītais noilguma termiņš, jo saskaņā ar Civillikuma 1905.pantu atgādinājums parādniekam pārtrauc noilgumu.

[3] Ar Kurzemes rajona tiesas 2021.gada 15.februāra spriedumu prasība kā nepierādīta noraidīta, izlemts jautājums par tiesāšanās izdevumu piedziņu (*lietas 94.-99.lapa*).

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Ar 2008.gada 4.jūlija aizdevuma līgumu prasītājai izsniegtais aizdevums 10 000 Ls bija jāatdod līdz 2008.gada 4.septembrim, ar atlīdzību par lietošanu 4000 Ls. Saistību nodrošināšanai par labu /pers. H/ ieķīlāti divi nekustamie īpašumi, veikti attiecīgi ieraksti zemesgrāmatās.

[3.2] Starp pusēm ir strīds vai saistībām un atbildētājas prasījumam ir iestājies Civillikuma 1895.pantā noteiktais 10 gadu noilgums.

Aizdevuma līguma parāda atdošanas termiņš iestājās 2008.gada 4.septembrī, tādējādi no šī datuma kreditoram radās prasījuma tiesības pret prasītājiem par saistību izpildi (*Civillikuma 1896.pants*), kas vēlāk ar cesiju nodotas atbildētājai.

Saskaņā ar Civillikuma 1905.pantu lietā iesniegti rakstveida pierādījumi par trīs kreditora atgādinājumiem parādniekiem - 2010.gada 28.aprīlī, 2010.gada 28.augustā un 2020.gada 6.augustā, norādot parāda apmēru un labprātīgas izpildes termiņu.

Nerodas šaubas, ka ar atgādinājumiem atbildētāja skaidri izteica savu gribu saņemt parādu, tādējādi pārtraucot noilguma tecējumu vēl pirms iestājās likumā noteiktais noilguma termiņš - 10 gadi. Līdz ar to pati saistība un ar to saistītais prasījums nav izbeidzies.

Nav izbeigusies arī ķīlas tiesība, jo tā var pastāvēt tikai vienlaikus ar prasījumu (*Civillikuma 1280.pants*) un kā blakus tiesība, tā sava spēka ziņā atkarīga no prasījuma spēka (*Civillikuma 1283.pants*). Lietā nav apstrīdēts, ka prasītāji parādu samaksājuši daļēji, līdz ar ko ķīla turpina atbildēt par nesamaksāto parāda daļu.

[3.3] Prasītāju iebildumi par 2010.gada 28.augusta priekšlikuma izsniegšanas kārtības neievērošanu atzīstami par nepamatotiem.

No *Senāta Civillietu departamenta (paplašinātā sastāvā) 2020.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-12/2020 (C10080016)* atziņām izriet, ka tiesību normās nav noteiktas nekādas prasības, kas kreditoram jāizpilda, lai atgādinājums izraisītu Civillikuma 1905.pantā paredzētās sekas un kreditors ir tiesīgs atgādinājumu parādniekam izteikt jebkādā formā, t.i., brīvi izvēloties (ciktāl līgumā nav noteikts citādi) veidu, kādā to darīt, tajā pašā

laikā paturot prātā, ka strīda gadījumā tieši uz kreditoru gulsies atgādinājuma paziņošanas fakta pierādīšanas nasta. Minētais saskan arī ar tiesību doktrīnā atzīto, ka: "[..] atgādinājums [..] var būt vēstules, faksa vai telegrammas veidā, kā arī izteikts mutvārdos."

Atbildētāja ir iesniegusi pierādījumus, ka 2010.gada 28.aprīļa priekšlikums nosūtīts ar ierakstītu pasta sūtījumu uz prasītāju un trešās personas deklarēto dzīvesvietu, kurā prasītāji ilgstoši bija un ir sasniedzami atbildētājai. Priekšlikums adresēts /pers. E/ un /pers. D/ un pasta kvītī kā saņēmēja norādīta /pers. E/ (parādniece), kas ir pilnīgi pietiekami, lai abi uzzinātu par kreditora vēlmi saņemt saistību izpildījumu. Turklāt šis priekšlikums sūtīts kā atbilde uz prasītāju 2010.gada 17.maija vēstuli, kas apliecina savstarpējo komunikāciju parāda dzēšanas sakarā un apgāž prasītāju apgalvojumu, ka pēc 2010.gada 10.maija viņiem par parādu nav atgādināts. Tādējādi, prasītājiem no atbildētājas puses tika nodrošināta iespēja saņemt sūtījumu un tiesai nav iesniegti pierādījumi par pretējo.

Tiesa pievienojusies iepriekš minētā spriedumā izteiktai Senāta atziņai, ka pastāvot pierādījumiem par kreditora atgādinājuma nosūtīšanu parādniekam neatkarīgi no tā, kādā veidā tiesīgā persona veikusi minētās darbības, ir pamats konstatējumam, ka kreditora gribas izteikums adresātam paziņots pienācīgā kārtā jeb nogādāts parādnieka "varas sfērā". No parādnieka kā personas, kas objektīvi zina (nevar nezināt) par neizpildītām saistībām un šā iemesla dēļ iespējamiem kreditora prasījumiem vai atgādinājumiem, būtu saprātīgi sagaidāms, ka pastkastītes saturs vismaz periodiski tiek pārbaudīts.

Par nepamatotiem atzīstami arī prasītāju iebildumi par brīdinājuma saistošo spēku. Visus atgādinājumus sagatavojis zvērināts advokāts P.Treijs, kuram ir atbildētājas 2009.gada 2.decembrī izsniegta pilnvara, kuru prasītāji bija saņēmuši ar 2010.gada 28.aprīļa vēstuli (paši iesniedza tiesai). Līdz ar ko prasītājiem nevarēja būt šaubas par advokāta tiesībām sastādīt arī 2010.gada 28.augusta priekšlikumu.

[3.4] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu no prasītājiem valsts labā piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 6,02 *EUR no katra. Savukārt saskaņā ar* Civilprocesa likuma 44.pantu atbildētājas labā no prasītājiem piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai 242 EUR no katra.

[4] Par spriedumu apelācijas sūdzību iesnieguši prasītāji, pārsūdzot to pilnā apjomā (*lietas 102.-104.lapa*).

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[4.1]Neapstrīd, ka 2010.gada 28.aprīlī saņēmuši kreditora atgādinājumu, taču tiesa nepamatoti secinājusi, ka prasītāji saņēmuši 2010.gada 28.augusta atgādinājumu, neizvērtējot rakstveida paskaidrojumos norādītos iebildumus.

No 2010.gada 28.augusta pasta čeka redzams, ka saņēmējs ir /pers. E/. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.392 "Noteikumi par kārtību kādā adresāta un sūtītāja adrese norādāma uz pasta sūtījuma" 2.1.punktu uz sūtījuma norādāms adresāta vārds un uzvārds. Atbildētāja pasta čekā adresāta pilnu vārdu nav norādījusi, līdz ar to vēstule nesasniedza adresātu, nenokļuva tā varas sfērā un nebija piekļuve informācijai.

[4.2] Nepamatots ir tiesas secinājums, ka visus brīdinājumus sagatavojis atbildētājas pilnvarotais pārstāvis uz 2009.gada 2.decembra pilnvaras pamata un prasītājiem nebija pamata apšaubīt viņa tiesības sagatavot 2010.gada 28.augusta priekšlikumu.

2020.gada 6.augusta brīdinājumu sagatavojusi pati atbildētāja, kas norāda uz to, ka pati kreditore risina parāda atgūšanas jautājumus, kad jau bija iestājies prasības noilgums. Prasības celšana tiesā bija prasītāju atbildes reakcija uz minēto brīdinājumu.

[4.3] Lai arī prasītāji 2010.gada 28.augusta priekšlikumu nav saņēmuši, savos paskaidrojumos norādīja uz to, ka šim brīdinājumam nav pievienota pārstāvja pilnvara - zvērināta advokāta orderis.

Līdz ar to tiesa nav ņēmusi vērā Advokatūras likuma 48.[1] pantu, kas noteic, ka tiesības izpildīt 48.pantā noteiktos uzdevumus, kā arī paša advokāta pilnvarojumu apliecina orderis. Tā kā zvērināts advokāts, iespējams, vērsās pie prasītājiem uz pilnvaras pamata, bez ordera, secināms, ka viņš nedarbojās Advokatūras likuma ietvaros un izdotai pilnvarai nav nozīmes.

Likums neliedz advokātam rīcības brīvību noslēgt pilnvarojuma līgumu Civillikuma 2289.panta izpratnē un darboties ārpus profesionālās darbības ietvariem (Advokatūras likuma), bet tādā gadījumā pilnvara noformējama pie zvērināta notāra.

[4.4] Tiesa atsaukusies uz aktuālās judikatūras atziņām (*Senāta 2020.gada 3.decembra spriedumu lietā Nr.SKC-12/2020,C10080016),* neņemot vērā, ka prasība tiesā celta 2020.gada 19.augustā, vadoties no Senāta 2017.gada 4.jūlija sprieduma lietā Nr.SKC-248/2017 un 2017.gada 16.oktobra sprieduma lietā Nr.SKC-369/2017 atziņām.

Prasītājiem ir tiesības paļauties, ka tiesa viņu lietu risinās tā pat, kā agrāk tiesa risinājusi citu lietu, ar līdzīgām tiesisko un faktisko apstākļu pazīmēm.

Atsaucoties uz tiesību teoriju un Satversmes tiesas spriedumiem lietās Nr.2011-08-01 un Nr.2004-03-01 norāda, ka tiesai pienācīgi argumentējot, vajadzēja atkāpties no aktuālās judikatūras.

[4.5] Nepiekrīt tiesas secinājumam, ka lietā nav piemērojama Civilprocesa likuma 44.panta piektā daļa, piedzenot no prasītājiem atbildētājas samaksātos ar lietas vešanu saistītos izdevumu, kas ir nesamērīgi lieli attiecībā pret advokāta ieguldītā darba apjomu. Advokāts iepazinies ar prasības pieteikumu, sagatavojis paskaidrojumus, kas pēc satura nesastāda vienu lappusi, un pievienoto dokumentu skaits ir neliels, savukārt papildus iesniegtie paskaidrojumi satur izkopējumus no Senāta sprieduma lietā Nr.SKC-12/2020. Līdz ar to nav saprotams, kam tērēts rēķinos norādītais laiks - četras stundas.

[5] Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2021.gada 13.aprīlī nolēma lietu izskatīt rakstveida procesā, lietas dalībniekiem izskaidroja tiesības un noteica termiņu šo tiesību izmantošanai (*lietas 112.lapa*).

[6] 2021.gada 6.maijā Kurzemes apgabaltiesā saņemti atbildētājas pārstāvja zvērināta advokāta Pētera Treija paskaidrojumi par prasītāju apelācijas sūdzību (*lietas 116.-117.lapa*). Norāda, ka lietā nav šaubu, ka no 2010.gada 28.augusta pasta čeka redzams, ka atbildētāja pasta iestādē nodeva ierakstītu pasta sūtījumu izsniegšanai pret parakstu atbildētājiem.

Neizprot prasītāju atsauci par to, ka visas vēstules prasītājiem ir sastādījis zvērināts advokāts. Nepamatota ir atsauce uz Advokatūras likuma 48.[1] pantu par advokāta ordera nepieciešamību, lai gan vienlaicīgi prasītāji neapstrīd advokāta tiesības veikt darbības klientu labā uz notariālas pilnvaras pamata. Atbildētājas advokāts darbojas saskaņā ar 2009.gada 2.decembrī izsniegtu pilnvaru, kas pievienota lietas materiāliem un par kuru prasītājiem bija zināms jau no 2010.gada 28.aprīļa.

Uzskata, ka prasītāju aicinājums atkāpties no aktuālās judikatūras, nav argumentēts un nav norādīts uz kādiem tiesiskiem apsvērumiem tas balstīts.

Tāpat neredz pamatu tiesāšanās izdevumu piedziņas gadījumā piemērot Civilprocesa likuma 44.panta piektās daļas nosacījumus, jo prasītāji nav argumentējuši, kāpēc pirmās instances spriedums daļā par tiesāšanās izdevumiem ir nepareizs.

Motīvu daļa

[7] Civillietu tiesas kolēģija, pārbaudījusi pierādījumus, rakstveida paskaidrojumus, kā arī izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, uzskata, ka prasība kā nepamatota noraidāma.

Tiesas kolēģija savu nolēmumu pamato ar šādiem argumentiem.

[7.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā līgts šajā sūdzībā un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[7.2] Tiesas kolēģija, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais

pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ tiesas kolēģija pievienojas sprieduma argumentācijai pilnībā. Apelācijas sūdzībā norādītie apstākļi nav pamats pretēja nolēmuma taisīšanai.

Atbildot uz apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem un iebildumiem par to, ka atbildētāja 10 gadus nav pieprasījusi saistības izpildi, galvenās saistības izpildei iestājies Civillikuma 1895.pantā noteiktais noilgums, beigusies arī ķīlas tiesība, tiesas kolēģija papildus norāda uz turpmāk minēto.

[8] Civilprocesa likuma 97.pants noteic, ka pirmkārt, pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti. Otrkārt, vienlaikus jāvērtē pierādījumu saturs un forma. Treškārt, jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā konstatētajiem apstākļiem un faktiem. Ceturtkārt, jāiedziļinās katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem, un gadījumā, ja konstatētas pretrunas, jānorāda pamatojums, kādēļ vienam pierādījumam dota priekšroka.

[8.1] Likums neaizliedz zvērinātam advokātam, tāpat kā jebkurai citai fiziskai personai rīcības brīvību noslēgt pilnvarojuma līgumu Civillikuma 2289.panta izpratnē un darboties saskaņā ar to arī ārpus viņa profesionālās darbības ietvariem, ko regulē Advokatūras likuma normas. Tomēr tiesai visos gadījumos ir jāvar pārliecināties par to, vai konkrētajā lietā attiecīgais pilnvarnieks darbojas privātpersonas vai tiesu sistēmai piederīgas personas zvērināta advokāta statusā.

[8.1.1] No prasības pieteikumam pievienotās pilnvaras (*lietas 22.-23., 50.-51.lapa*) redzams, ka atbildētāja ar notariāli apliecinātu pilnvaru 2009.gada 2.decembrī pilnvarojusi zvērinātu advokātu Pēteri Treiju, pārstāvēt viņu un viņas intereses t.sk., pilnvaras devējas vārdā parakstīt brīdinājumus. Minētais pilnvarojums bija zināms prasītājiem. Tāpēc par nepamatotām atzīstamas prasītāju pretenzijas par to, ka zvērinātam advokātam izsniegtā pilnvara jāpievieno katram nosūtītajam brīdinājumam.

[8.1.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 85.panta trešo daļu, Advokatūras likuma 48.[1] panta noteikumiem, orderis ir obligāts priekšnosacījums pilnvarojuma īstenot puses pārstāvību tiesā un vienlaikus sniegt tai juridisku palīdzību apliecināšanai, ko apstiprina kasācijas instances tiesas judikatūrā nostiprinātās atziņas (kas turklāt palikušas nemainīgas ilgākā laika posmā). Zvērināta advokāta orderis apliecina ne vien pilnvarojumu kā tādu, bet arī tiesu sistēmai piederīgas personas - zvērināta advokāta - īpašo statusu.

[8.1.3] Tiesas kolēģijai nav pamata apšaubīt, ka attiecībā uz brīdinājumu izsūtīšanu prasītājiem atbildētājas pārstāvis - zvērināts advokāts darbojies kā privātpersona. Līdz ar to nepamatots ir prasītāju iebildums par to, ka nosūtot prasītājiem brīdinājumus tiem bija jāpievieno ne tikai pilnvara, bet arī orderis.

Savukārt situācijā, kad zvērināts advokāts ved lietu, sniedzot atbildētājai juridisko palīdzību profesionālās darbības ietvaros, viņš darbojas tiesu sistēmai piederīga personas zvērināta advokāta statusā, tāpēc ir izpildījis Civilprocesa likuma 85.panta trešās daļas un Advokatūras likuma 48., 48.[1] panta prasības un pilnvarai lietā pievienojis arī orderus pārstāvībai pirmās un apelācijas instances tiesā (*lietas 52., 119.lapa*).

[8.2] Prasītāji neapstrīd, ka saņēmuši 2010.gada 28.aprīļa brīdinājumu par ķīlas realizāciju (*lietas 19.-21.lapa*).

[8.2.1] Tiesas kolēģija atzīst, ka nepamatoti ir prasītāju iebildumi par to, ka viņi nav saņēmuši 2010.gada 28.augusta brīdinājumu (*lietas 46.lapa*) un pievienojas atbildētājas pārstāvja izteiktajam viedoklim, par to, ka ir jānošķir jēdzieni "pasta čeks" un "pasta sūtījums".

2010.gada 28.augusta brīdinājumam pievienots čeks (*lietas 46.lapa*), kurā norādīts, ka ierakstīts un marķēts A klases sūtījums jānogādā /pers. E/, Aizputes novadā, /adrese A/.

Savukārt Pasta likuma 1.panta 6.punkts nosaka, ka ierakstīts pasta sūtījums ir reģistrēts pasta sūtījums, par kuru sūtītājam izsniedz kvīti, kas apstiprina, ka pasta sūtījums ir nodots pasta pakalpojumu sniegšanas vietā, un kuru adresātam izsniedz pret parakstu. Nenoliedzami, lai varētu šādu prasību izpildīt, tad uz pasta sūtījuma bija jānorāda parādnieces vārds un uzvārds.

Secīgi tiesas kolēģijai nav pamata apšaubīt, ka ievērotas Ministru kabineta 2010.gada 27.aprīļa Noteikumu Nr.392 "Noteikumi par kārtību, kādā adresāta un sūtītāja adrese norādāma uz pasta sūtījuma" 2.punkta prasības par to, ka uz pasta sūtījuma jānorāda adresāta un sūtītāja vārdu un uzvārdu.

Apstāklis, ka pasta čekā nav norādīts adresātes vārds, nepierāda, ka uz sūtījuma nebija gan viņas vārds, gan uzvārds. Pretējā gadījumā pasta iestādē šādu sūtījumu nepieņemtu un neizsniegtu čeku par reģistrētu pasta sūtījumu.

Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka 2010.gada 28.augusta čekā norādītajā adresē dzīvo vēl kāda persona, kuras uzvārds ir "/pers. E/", bet vārds sākas ar burtu "K". Līdz ar to tiesas kolēģijai nav pamata apšaubīt, ka adresāte, kurai pret parakstu bija jāizsniedz 2010.gada 28.augusta brīdinājums ir prasītāja šajā lietā.

[8.2.2] Savukārt prasītājas kā galvenās parādnieces saistības pret atbildētāju ir nodrošinātas ar ķīlu, un prasītājs ir ķīlas devējs. Tas nozīmē to, ka pamatsaistības izpilde notiks arī uz hipotēkas (komercķīlas) rēķina un iestājas Civillikuma 1329. un 1330.pantā paredzētās sekas.

No Civillikuma 1329.panta izriet, ka ķīlas pārdošanas rezultātā ieņemtās summas, kad tās ir lielākas par nodrošinājuma apmēru, ir atdodamas ķīlas dēvējam, kas šajā lietā ir prasītājs.

Tiesas kolēģija atzīst, ka kā atgādinājums galvenajai parādniecei jeb prasītājai pārtrauc noilgumu arī prasījumiem par samaksu pret ķīlas devēju.

[8.3] 2020.gada 3.decembrī Senāts paplašinātā sastāvā sistēmiski iztulkoja Civillikuma 1905.pantu kopsakarā ar šā likuma 1537.pantu, mainīja judikatūru, nonākot pie secinājuma, ka esot pierādījumiem par kreditora atgādinājuma nosūtīšanu parādniekam, neatkarīgi no tā, kādā veidā tiesīgā persona veikusi minētās darbības, ir pamats konstatējumam - kreditora gribas izteikums adresātam paziņots pienācīgā kārtā jeb nogādāts parādnieka "varas sfērā". No parādnieka kā personas, kas objektīvi zina (nevar nezināt) par neizpildītām saistībām un šā iemesla dēļ iespējamiem kreditora prasījumiem vai atgādinājumiem, būtu saprātīgi sagaidāms, ka pastkastītes saturs vismaz periodiski tiek pārbaudīts (*Senāta 2020.gada 3.decembra paplašinātā sastāva sprieduma lietā Nr.SKC?12/2020 (ECLI:LV:AT:2020:1203.C10080016.4.S), 9.4.1. punkts*).

Tas nozīmē, ka, kreditors ir tiesīgs atgādinājumu parādniekam izteikt jebkādā formā, t.i., brīvi izvēloties (ciktāl līgumā nav noteikts citādi) veidu, kādā to darīt, tajā pašā laikā paturot prātā, ka strīda gadījumā tieši uz kreditoru gulsies atgādinājuma paziņošanas fakta pierādīšanas nasta. Neviena tiesību norma neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt faktu, ka parādniekam nosūtīto atgādinājumu pēdējais patiešām saņēmis.

[8.3.1] Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa noteic, ka tiesa, piemērojot tiesību normas, ņem vērā judikatūru, ar ko saprot "tiesu nolēmumos atrodamās juridiskās atziņas, kas ir vispārināmas un līdz ar to pielietojamas ne vien konkrētajā, bet arī citos gadījumos" (sk. *Levits E. Judikatūra – pamati, problēmas, piemērošana // Latvijas Republikas Augstākās tiesas Biļetens, Nr.1/2010, 32.lpp.*). Minētajā normā ietvertā noteikuma mērķis ir nodrošināt tiesas spriešanas taisnīgumu, vienveidību un tiesisko stabilitāti. "Tiesnesim augstākas instances tiesas nolēmums citā lietā jāņem vērā tikai tiktāl, ciktāl tas ir pamatots, pārliecinošs un attiecināms uz konkrētās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Tomēr, tiesnesim ir tiesības citā lietā šaubu gadījumā izvēlēties citādu, konkrētās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem atbilstošāku tiesību normas iztulkošanas rezultātu. Ja minētā uzdevuma izpildes labad nepieciešams atkāpties no agrāk sniegtajām tiesu prakses atziņām, tad tiesnesim to ir tiesības darīt, taču tikai pienācīgi argumentējot savu viedokli" (sk. *Satversmes tiesas 2003.gada 4.februāra sprieduma lietā Nr.2002-06-01 2.punkta 4.apakšpunktu, 2005.gada 4.janvāra sprieduma lietā Nr.2004-16-01 15.punktu*). Arī kasācijas instances tiesa vairākkārt norādījusi, ka "[..] atšķirībā no Eiropas Savienības Tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas judikatūras, kas ir vispārsaistoša spēka tiesību avots jebkurā Latvijas tiesību sistēmas nozarē, nacionālo tiesu nolēmumos izteiktajām atziņām nav normatīvi saistoša spēka (attiecībā uz civillietām izņēmums - Civilprocesa likuma 476.panta pirmajā daļā paredzētajā gadījumā), tāpēc tiesa, nonākdama pie pārliecības par līdzšinējās prakses nepareizību, var no tām atkāpties, protams, sniedzot pienācīgu šādas rīcības juridisko pamatojumu" (sal., piemēram, *Senāta 2015.gada 22.septembra sprieduma lietā Nr.SKC-2778/2015 (C15163815) 8.punkts,*

2017.gada 17.marta sprieduma lietā Nr.SKC-90/2017 (C33188110) 11.3.punkts, (*2020.gada 28.maija spriedums lietā Nr.SKC-129/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0528.C29495116.7.S*).

[8.3.2] Tiesas kolēģija par nepamatotiem atzīst apelātoru iebildumus par to, ka pirmās instances tiesai bija jāņem vērā iepriekšējā tiesu prakse, jo tā attiecībā uz atgādinājumu nosūtīšanu bija labvēlīgāka pret parādniekiem. Prasītāji nav norādījuši nevienu pamatotu un tiesisku iemeslu, kāpēc tieši viņu lietā tiesai ir jāatkāpjas no 2020.gada 3.decembra Senāta judikatūras.

Tā kā atbildētājas pārstāvis 2010.gada 28.augustā nosūtīja atgādinājumu par parāda dzēšanu, tad prasītājiem, iesniedzot prasības pieteikumu tiesā 2020.gada 19.augustā, nebija pamata uzskatīt, ka iestājies noilgums. Secīgi prasītāju celtā prasība ir noraidāma.

[8.3.3] Turklāt 2020.gada 6.augustā (*lietas 47.-48., 49.lapa*) atbildētāja ārpus zvērinātam advokātam dotā pilnvarojuma pati ir nosūtījusi abiem prasītājiem brīdinājumu par parāda samaksu. Neviena tiesību norma neaizliedz pilnvaras devējai pašai paralēli pilnvarotajai personai nosūtīt brīdinājumus parādniekiem. Tiesas kolēģija atzīst, ka šāda kreditores rīcība nav pretēja izsniegtajam pilnvarojumam un nevar ietekmēt izskatīšanas rezultātu.

[9] Tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa spriedumā izvērtējusi lietā konstatētos apstākļus, piemērojusi faktiskajiem apstākļiem atbilstošas procesuālo un materiālo tiesību normas, nonākusi pie pamatotiem secinājumiem, apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nevar būt pamats pretēju secinājumu izdarīšanai.

[10] Spriedumā ir jāizlemj jautājumi, kas saistīti ar tiesāšanās izdevumu piedziņu.

[10.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu, ja prasību noraida, tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos.

No prasītājiem, no katra, valsts labā piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas radušies gan pirmās instances tiesā, gan apelācijas instances tiesā, 8,56 EUR. Tā ir starpība starp lietā aprēķinātajiem izdevumiem 27,79 EUR (pirmās instances tiesā 22,71 EUR, apelācijas instances tiesā 5,08 EUR (*lietas 2.lapa*) un prasītāju samaksātajiem izdevumiem 10,67 EUR (*lietas 7.lapa*)).

[10.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta trešo daļu ir atlīdzināmi ar lietas vešanu saistītie izdevumi.

[10.2.1] Atbildētāja saņēmusi advokāta juridisko palīdzību 847 EUR (*lietas 53., 90., 120.lapa*) un pieteikusi lūgumu piedzīt tiesāšanās izdevumus.

[10.2.2] Savukārt Civilprocesa likuma 44.panta piektā daļa paredz, ka tiesa var noteikt mazāku apmēru atlīdzināmiem izdevumiem advokāta palīdzības samaksai, ievērojot taisnīguma un samērīguma principu, kā arī izvērtējot objektīvos ar lietu saistītos apstākļus, it īpaši lietas sarežģītības un apjomīguma pakāpi, tiesas sēžu skaitu lietas izskatīšanas laikā un tiesu instanci, kurā prasība tiek izskatīta.

Minētā norma, kā to norādījusi Satversmes tiesa, paredz tiesas tiesības, nevis pienākumu noteikt mazāku atlīdzināmo izdevumu apmēru. Atbilstoši šai normai tiesa ir tiesīga, izvērtējot konkrētās lietas sarežģītības un apjomīguma pakāpi, spriest, vai pieprasītais atlīdzināmo izdevumu apmērs atbilst taisnīguma un samērīguma principam, tomēr tā imperatīvi nenoteic tiesai pienākumu vienmēr vērtēt atlīdzināmo izdevumu apmēru. Šādā gadījumā apstrīdētajai normai zustu jēga, jo tiesai vairs nebūtu saistošs tajā noteiktais atlīdzināmo izdevumu apmēra ierobežojums (sk. *Satversmes tiesas 2015.gada 29.aprīļa sprieduma lietā Nr.2014-31-01 17.2.punktu*).

Tādējādi atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta piektajai daļai tiesa lemj par nepieciešamību noteikt mazāku apmēru, kādā atlīdzināmi izdevumi advokāta palīdzības samaksai, pēc lietas dalībnieka iniciatīvas. Tiesa pēc savas iniciatīvas minēto jautājumu var izlemt vienīgi tad, ja pastāv īpašs izņēmuma gadījums no dispozitivitātes un sacīkstes principiem, kas tiesai jāmotivē (sk. *Senāta 2020.gada 4.novembra sprieduma lietā Nr.SKC-974/2020 (ECLI:LV:AT:2020:1104.C12193319.10.S) tēzi*).

Tiesas kolēģija atzīst, ka izvērtējot apelātoru iebildumus Civilprocesa likuma 44.panta piektās daļas piemērošanai (sk. sprieduma 4.5.punktu), nav pamata samazināt. Dispozitivitāte un sacīkste ir civilprocesa pamatprincipi. Dispozitivitātes princips nodrošina lietas dalībnieku personīgās iniciatīvas tiesības, kā arī tiesības brīvi izvēlēties procesuālos līdzekļus savu interešu aizstāvībai. Vienas puses viedoklis par to, cik ilgs laiks nepieciešams pretējās puses advokātam noteiktu procesuālo darbību veikšanai, nevar ietekmēt savas tiesības izlietojušās un prāvu vinnējušās puses tiesības uz likumā noteikto ar konkrēto procesuālo darbību saistīto izdevumu atlīdzināšanu. Tāpat nav pieļaujams ierobežot lietas dalībniekiem sacīkstes principu, kura realizācijai ir izmantoti advokāta pakalpojumi.

Turklāt tiesai, nosakot prāvu vinnējušai pusei atlīdzināmo izdevumu apmēru, kā kritērijs nav jāvērtē lietas dalībniekam sniegtās juridiskās palīdzības kvalitāte (sk. *Senāta 2021.gada 17.marta spriedumu lietā Nr.SKC-119/2021 (ECLI:LV:AT:2021:0317.C30627717.19.S*)).

[10.2.3] Atlīdzināmo izdevumu apmērs 847 EUR ir atzīstams par atbilstošu un samērīgu advokāta sniegto pakalpojumu apjomam, kas vienādās daļās (t.i., 423,50 EUR no katra) piedzenami no prasītājiem atbildētājas labā.

[11] Lemjot par sprieduma labprātīgas izpildes termiņa noteikšanu daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam un ņemot vērā Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 21.panta otro daļu, tiesas kolēģija atzīst, ka lietā nosakāms 30 dienu sprieduma labprātīgas izpildes termiņš, kas skaitāms no šī sprieduma spēkā stāšanās dienas, lai prasītāji varētu ieplānot līdzekļus un labprātīgi izpildīt spriedumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 195., 199., 204.[1], 430., 432. un 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

noraidīt pilnīgi /pers. D/ un /pers. E/ prasību pret /pers. F/ par ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, /pers. F/, personas kods /personas kods/, labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus 423,50 EUR (četri simti divdesmit trīs *euro* un 50 centi), ieskaitot tos atbildētājas kontā Nr./numurs/, AS /nosaukums Z/.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, /pers. F/, personas kods /personas kods/, labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus 423,50 EUR (četri simti divdesmit trīs *euro* un 50 centi), ieskaitot tos atbildētājas kontā Nr./numurs/, AS /nosaukums Z/.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,56 EUR (astoņi *euro* un 56 centi), kas jāsamaksā Tiesu administrācijai, NMR 90001672316, BIC kods TRELLV22 kontā Nr.LV51TREL2190458019000.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,56 EUR (astoņi *euro* un 56 centi), kas jāsamaksā Tiesu administrācijai, NMR 90001672316, BIC kods TRELLV22 kontā Nr.LV51TREL2190458019000.

Noteikt /pers. D/un /pers. E/ termiņu labprātīgai sprieduma izpildei daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu 30 dienas no sprieduma spēkā stāšanās brīža.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas - 2021.gada 18.jūnija - Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā.

Tiesnese J.Mauliņa

Tiesnese	A.Klaiše
Tiesnese	Z.Zaiceva